

SNF-Sámi NissonForum / Samisk KvinneForum

P.b. 110, N-9735 Kárášjohka/Karasjok, Norge

Kontaktperson:

Styremedlem i SNF, Gudrun E E Lindi, tel 78 46 73 32 / 959 35 626

E-post: snf@trollnet.no

www.saminissonforum.org

Kárášjohka/Karasjok, 1.september 2011

Høringsinnspill til "Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk".

SNF-Sámi NissonForum vil trekke fram fire forhold mht. behovet for å styrke samisk språks status og å styrke og utvikle bruk av samisk språk som en rettighet for de samiskspråklige:

1. Oversetting av FNs Deklarasjon om urfolks rettigheter til samiske og andre språk.

Det vises til denne uttalelsen fra SNFs 13.årsmøte den 15-17 oktober 2010 Stockholm:

FNs Deklarasjon om Urfolks Rettigheter

Samekvinner fra Russland, Sverige og Norge, samlet på SNFs 13.årsmøte i Stockholm 2010, har på seminar om samekvinner og selvbestemmelse fokusert bl.a. på FNs Deklarasjon om urfolks rettigheter, vedtatt av FNs generalforsamling 12. september 2007. Artikkel 3 fastslår at urfolk har rett til selvbestemmelse, og til å fritt bestemme sin politiske status og fritt utvikle seg økonomisk, sosialt og kulturelt. Det vises til dansk oversettelse av deklarasjonen, utgitt av Grønlands hjemmestyre, Sprogsekretariatet og ICC Greenland, som også har sørget for en oversettelse til grønlandsk. SNFs 13.årsmøte beklager at deklarasjonen ennå ikke foreligger på samiske språk, og heller ikke på norsk, svensk og finsk. På denne bakgrunn, oppfordrer SNFs 13.årsmøte de aktuelle myndigheter i Norge, Sverige og Finland om å sørge for at FNs Deklarasjon om urfolks rettigheter oversettes og blir tilgjengelig for samer i disse landene.

Artikkel 22 i deklarasjonen sier: "Det skal rettes særlig oppmerksomhet mot rettigheter og særlige behov hos opprinnelige folks eldre, kvinner, unge, barn og personer med nedsatt funksjonsevne i forbindelse med implementering av denne deklarasjonen". SNFs 13.årsmøte henstiller derfor nasjonale og samiske myndigheter i Norge, Sverige, Russland og Finland om å avholde informasjonsmøter om innholdet i deklarasjonen, der de nevnte grupper blir spesielt invitert og deres situasjon blir satt fokus på.

2. Samisk skjønnlitteratur trenger økte midler

Årsmøtet i SNF-Samisk KvinneForum i Tromsø 2.-4. oktober 2009 krever at Sametinget i Norge nå bevilger tilstrekkelige midler til samisk skjønnlitteratur. Samisk språk er i en sårbar situasjon og trenger incitament. Å få lov til å lese bøker er et bra middel for å drive språkrøkt. SNFs årsmøte mener at samefolket fortjener å få lese og å ta del i skjønnlitteraturens vakre og rike språk. SNFs årsmøte vet at forlagene har mange, både nye og gamle, skjønnlitterære manuskripter som forlagene selv ikke klarer å finansiere og utgi som bøker.

3. Samisk språkopplæring

Årsmøtet i SNF-Samisk KvinneForum i Tromsø 2.-4. oktober 2009 mener at sametingenes hovedutfordring og fokus må være samisk språk- og kulturundervisning på alle nivåer og for samer uansett hvor de er bosatt. Det betyr at Kunnskapsdepartementet i Norge må oppfylle de mål som er skissert i Kunnskapsløftet og at dette også skal gjelde for samefolket. På det grunnlag må det genereres økonomiske midler til tiltak. Tiltakene kan være eksempelvis stipendordninger for å

studere samisk, og permisjon fra jobb med full lønn for å lære samisk. Det vises til Handlingsplan for samiske språk (2009), og at det må sikres finansiering til tiltakene.

4. Samisk språk og de eldres situasjon på institusjon

SNF avholdt 8. mars 2011 i Kárášjohka et åpent møte om likeverdig kommunal hestetjeneste og om det skjer diskriminering pga. språk, kjønn, alder mm. Det ble spesielt satt fokus på de eldres situasjon, som pasienter og som omsorgs- og pleietrengende. Dette ble tatt opp av pårørende. Det kom fram at situasjonen er bekymringsverdig, og dette tynger de pårørende. De fleste eldre er kvinner, de lever lengst, så det er flest kvinner både blant de aktive pårørende og de som er eldre pleie- og omsorgstrengende. SNF er blitt kjent med mange eksempler på at samer diskrimineres, bl.a. pga. språk. Det var eksempelvis på det kommunale helsesenteret ikke rutiner for å ta imot en 91-årig relativt åndsfrisk kvinne ved innleggelse etter operasjon på sykehus, for å sikre henne et trygt opphold og avverge at problemer oppstår. Et møte der hennes tilstand og tidligere sykehistorie, hennes språkkunnskaper, og hennes vaner og preferanser ut fra at hun hele sitt liv har vært selvstendig og levd et tradisjonelt samisk kvinneliv, kunne bli trukket fram. Hun var for første gang på en institusjon. Et slikt møte hadde både avdelingens ansatte, legen, fysioterapeuten og pårørende hatt nytte av. Først etter 18 dager med stadige henvendelser kom et møte endelig i stand, og mange alvorlige tildragelser kunne vært avdekket. De pårørende var fortvilet og har sendt en rapport. Det er avdekket både mangelfull samiskspråklig tjenesteyting overfor de eldre og at samisk leveste og samiske tradisjoner blir oversett og ikke respektert.

Det snakkes om at trygghet skal sikres for samiske eldre på institusjon, men dette blir ikke ivarettatt, selv ikke i en samisk kommune som Kárášjohka. Trygghet er bl.a. å kunne snakke eget språk og bli respektert. Å både bli forstått og forstå. Dette skjer ikke i dag blant de eldre pleie- og omsorgstrengende. De ansatte snakker svensk, finsk, norsk, russisk og mange andre språk. Det snakkes om at pasienten eller den eldre har behov for tolketjenester. Fokus skal ikke ligge der i en kommune hvor 80% snakker samisk. Det er de som ikke snakker/forstår samisk som har behov for og må skaffe til veie tolketjeneste, den byrden må overlates til dem og ikke til de samiske eldre og deres pårørende. Det er også slik at det sjelden kreves samisk språkkompetanse hos de som blir ansatt for å pleie og ha omsorg for eldre samisktalende i Karasjok. Samisktalende som innehar kompetanse blir forbigått av ikke-samisktalende, og med ikke-samisktalende pleiere forverres de eldres situasjon på institusjonen. Også de få samisktalende ansattes situasjon forverres, fordi det forventes at disse skal steppe inn på kort varsel som tolker når det er leger eller andre ikke-samisktalende som trenger å vite hvordan en samisktalende pasient/pleietrengende har det. Den samisktalende ansatte får ikke verdsatt sin kompetanse og det betales ikke ekstra for tolketjenesten. Og ingen ivaretar hennes arbeidsoppgaver mens det skjer tolking. Dette er en svært urettferdig og uverdigg situasjon, fra et samisk ståsted.

Med hilsen

Gudrun E E Lindi

SNF-Sámi NissonForum, styremedlem / prosjektleder

Om SNF-Samisk KvinneForum

SNF ble etablert som et nettverk i 1993, og som en allsamisk organisasjon i 1998, med styremedlemmer fra fire land: Sverige, Norge, Finland og Russland. I 2010 definerte SNF seg også som et kompetanse- og resurssenter for samekvinner i fire land, men SNF må fortsatt i stor grad arbeide på idealistisk basis. SNF gir uttalelser, bidrar med vår kompetanse i ulike sammenhenger og deltar på regionale, nasjonale og internasjonale konferanser og seminarer, og slik ivaretar at samekvinnens stemme blir hørt. Etter virke over mange år har SNF bred kompetanse i samiske kvinners kultur- og dagligliv og livsvilkår i nord og syd.

www.saminissonforum.org

